

[284] [ARS MEMORABILES evangelistarum figurae.] Hexastichon Sebastiani Brant in memorabiles evangelistarum figuras.

17 leaves, 15 very curious full-page woodcut illustrations, representing the attributes of each Evangelist, that is, an eagle, an angel, a lion and a bull, with emblematical figures distinguished by numbers explained in the text.

Sm. 4to, brown blind-tooled morocco, g.e., by Pratt.

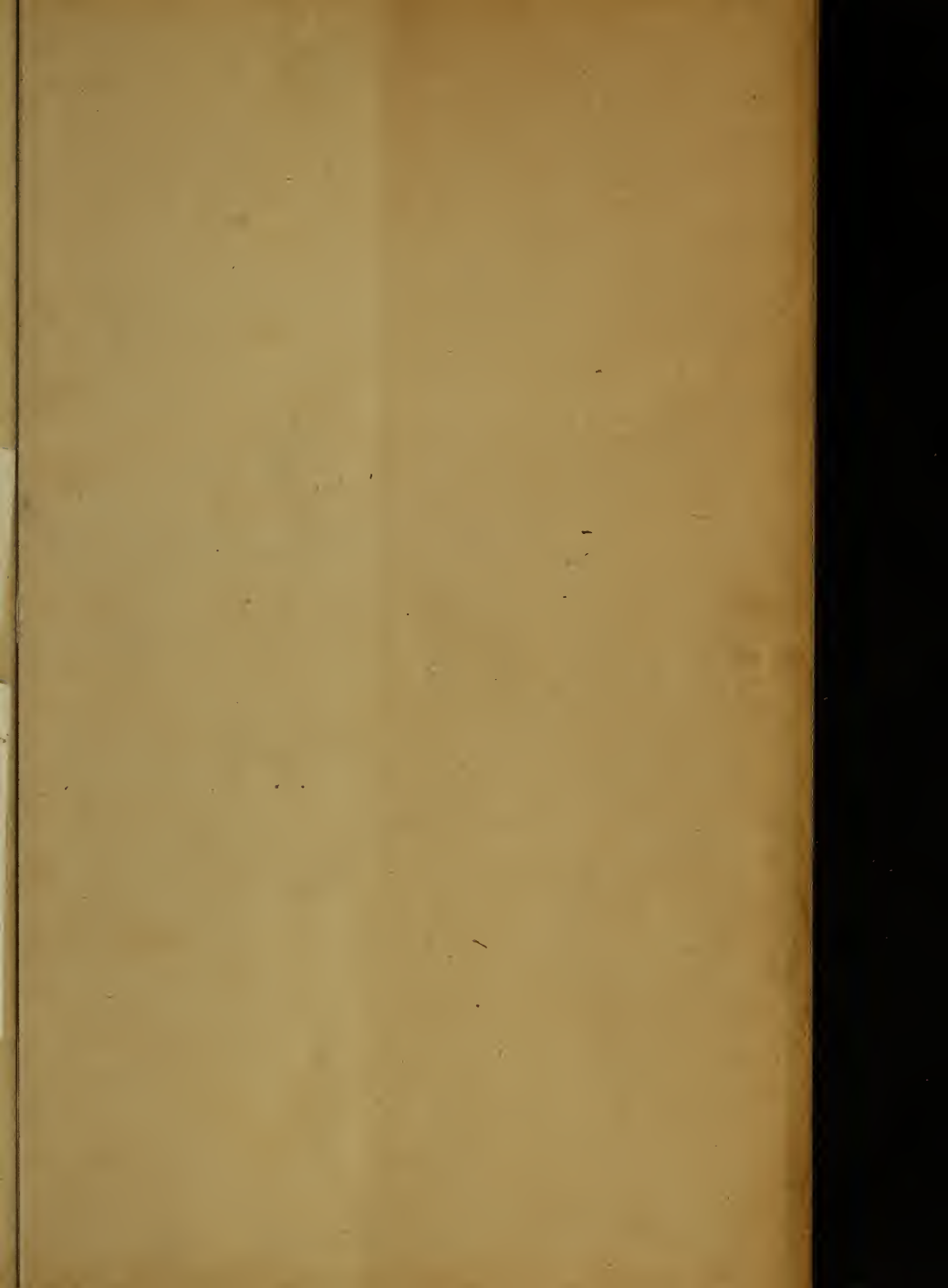
[Pforzheim, Thomas Anshelm], 1502.

FIRST EDITION. This interesting little book is based on the famous Ars Moriendi Block Book. The woodcuts form a method of memorising the contents of the four Gospels, and the basis of each cut is the symbol of an Evangelist.

On the recto of the first leaf is an advice by Georgius Relmisius, the editor of the work, explaining the use of the latin verses by a monk Peter Rosenheim, which to the number of twelve are opposite each plate, and which relate to the numbers on the plates. The first distich begins by the letter A, the second by B, and so on, keeping the order of the Alphabet down to V (K not included) and when the series is exhausted begin again up to the end.

On the verso of the last leaf is a "Peroracio," in which is to be found the printer's name, ending with the word "Vale" and the date 1502.

On the recto of the first blank leaf at end is a MS. description in Latin of some of the numbers and on the verso an abstract from Tertullian "Apologeticks" c. 16, p. 222, relating to a picture exposed on the walls of the city called "The God of the Christians." It had the ears of an ass, a hoof on one foot and a book in one hand, and was clothed in a gown.

John Peckover.

Wisebeck.

*Rationarium Evange-
listarum. omnia in se evangelia.
prosa, versu imaginibusque
quam mirifice complectens.*

*The first of the editions
printed in moveable types
see Brunet, 'Ars memorandi'
Vol. I. Col. 499.*

Charles H. Goring

Oct 11, 1900

W

Hexastichon Sebastiani

Brant in memorabiles euangelistarū figuras

Quisquis percipies facile euangelica dicta
Scrutare; & memori mente tenere cito:
Picturam hanc cernas: lege carmina: mystica signa
Imprime: ut ex illis dogmata sacra scias.
Ipse figurarū numerus te ducet: ab intro
Ostendens capitū materiam: atq; locum.

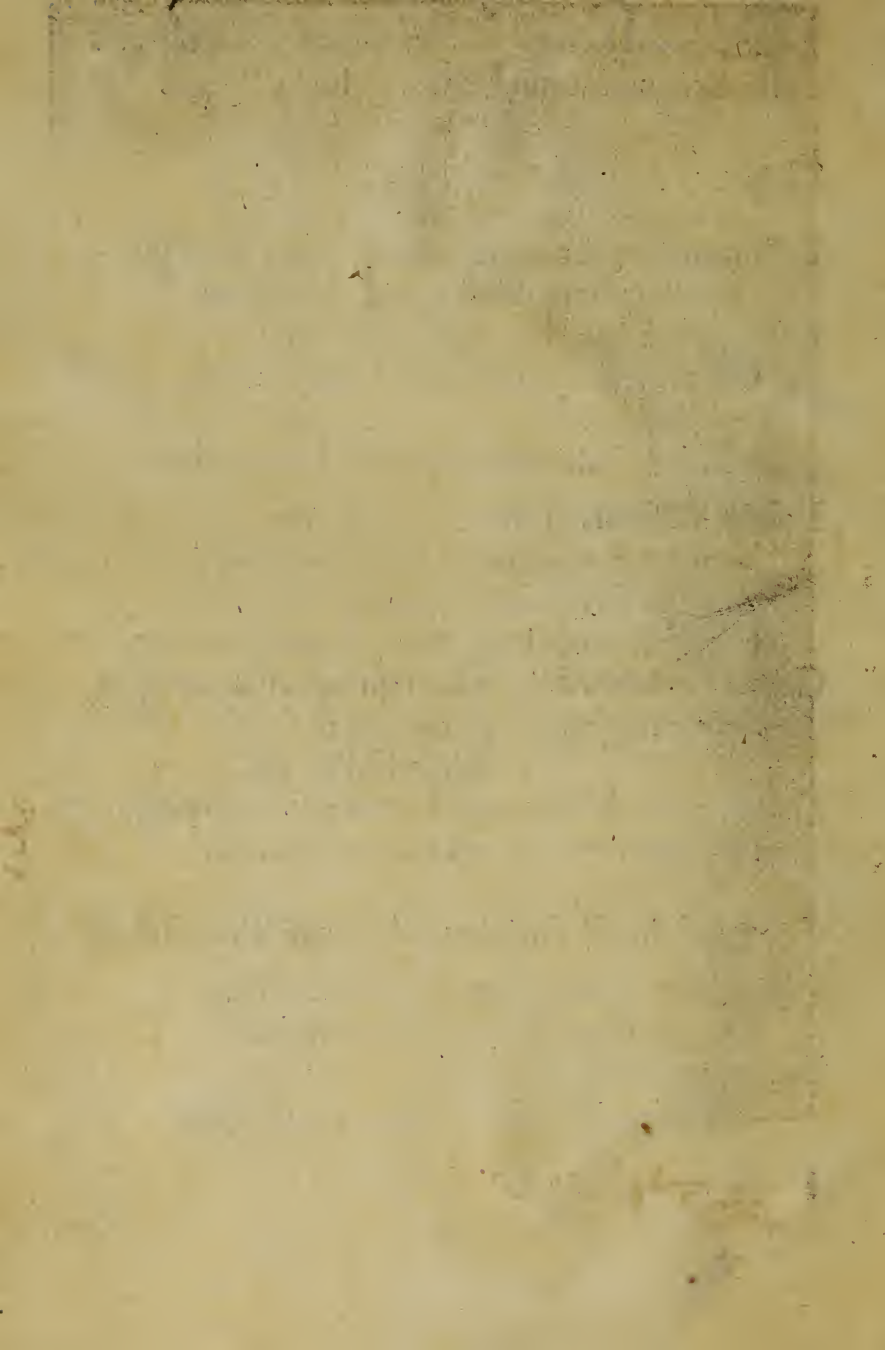
Iodoci Galli Rubeaquentis Hexastichon

Labilis hic facili natura iuuatur ab arte
Tollitur & multus sub breuitate labor
Plura figurarū referūt sacramenta sub vnum
Prospectum; & longo tempore lecta tenent
Gratus erit labor & liber hic: quibus est onerosum
Sepe ex lege noua dicere multa simul
Eiusdem Distichon

Dicta vel acta hiesu capite & quo autore reposta
Hec lege certus eris: si meminisse iuuat

Georgij Relmisiij Anipiniij ad lectorē Tetrastichon

Aspice(per superos)miro simulacra volatu
Q; teneat faciem quodlibet arte suam
Et dices toto non est presencius orbe
Quod malim potius discere pluris opus

Vas esse memorias apud C. Herenniū M. Cicero de preceptōibus Rhetoricis abūde differuit: Vnā qua persepe (qui ea preditus est) suapte natura quis doctus euadit: esse aut ingenij vim quādā insitā demonstrat: & a cunis hominibus inoleſcentē. hancq; vt egregia conspiciat: artē efficere ipsam: que naturę cōmoda confirmat atq; auget: Altera quā artificio cōltare vult: ex inductione pceptōisq; ratiōe: ad litteras certe retinēdas p̄sentancū O lector remediū. illis p̄sertim: qui minus ingenij hnt exquisitum inuentū Igit̄ per imāgines. varijs insignitas rebus: & quidē placitura simulachra (quēadmodum speramus) tibi congeſsimus: quo memoriā huiusce modi formis euibrare: quas cernis venuste pr̄sus effigiatas vt meliores posse fieri censere neq;as Rogamus ob id eas iacere atq; sordere nō sinas: In hoc enī animū nostrū attēdimus vt neutiq; displicerēt facies ille lineamentis: opera: atq; labore nostro illustres: Appēsis cuiusdā Petri Rosenheim numeris (monasterij mellicēsis quōdā monachi) Alphabetica serie per capita coherētibus: dimissa neglectaq; k littera cōsulto: cuius spaciū I consona suplet neglectis quoq; tribus nouissimis x y z que ad rem non pertinebant Vale a ij

Prima Ymago Iohannis

Vna vigena distichoꝝ Ioīs claudīt euangeliū hoc est
Viginti capitibus & vno.

Primū de Trinitate & de verbo incarnato &c. II. De
nuptijs in Chana Galilee et numularijs extra tēplum
pullis. III. De Nicodemo. IIII. De muliere Samaritana
circa fontem & de Regulo. V. De probatica piscina
VI. De quinqꝝ panibus et de eukaristia

Que singula subiectis remiscimur versibus

Alta docens aquila: verbum caro fit: veniuntꝝ

Vox testis: alij tres quoꝝ Nathanael.

Bis tria vasa replent noua vina: fugat quoꝝ fune

Vendentes: templum soluite signat eis.

Celica dogmata dat Nicodemo. tingit vterꝝ

Prefert baptista. predicat atꝝ Hiesum.

Dum lassus fonte residet: se Samaritane

Pandit: curatur Regule filius hic

Extra piscinam iussit tibi languide surge.

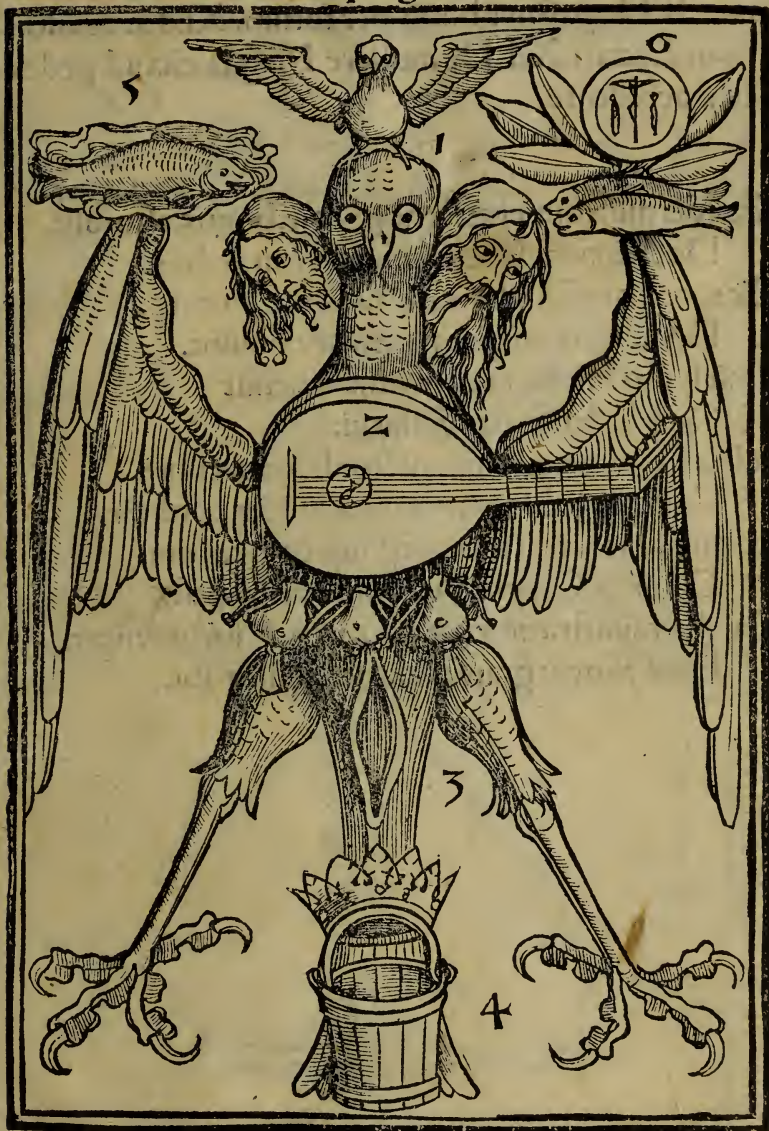
Nil sine patre facit. credite vel Moisi.

Fœna iacent vbi millia quinqꝝ cibati fieri vult

Rex: mare calcata: amen est caro vita cibus.

Prima viden Aquile facies : sed imago Iohannis
Hec docet immēsi que genitura dei

a iij

VII. De scenophegia seu festo tabernaculorum. VIII.
De muliere deprehensa in adulterio. IX. De ceco a nati-
uitate. X. De pastore bono per totum. XI. De resusci-
tatione Lazari. XII. De muliere Magdalena ad pedes
Hiesu accedente.

Grandis murmur erat scenophegie: bonus: est: non:

Doctrinans clamat: scisma fit exit ab hjs.

Hic moecham saluat. lux. testis principiumq:

Demonio nati quem lapidare volunt.

Illinit sputo Hiesus tangens: maledicunt

Ceco Iudei: se manifestat ei.

Iudeis loquitur. ego sum pastor bonus: vnum

Cum patre: blasphemũ ceu lapidare volunt.

Lazarus hic surgit meritisq: fideq: sororum:

Consilio Cayphas vaticinando preest.

Martha ministrat: coenat Lazarus: & soror vngit.

Hinc asinus: granũ. luxq: sequũtur ibi.

Secunda figura Iohannis

XIII. Depedū lotionē. XIII. Non turbeſ cor veſtrū et
alia multa cōſolatoria. XV. Ego ſum vitis vera & vos
palmites XVI. Hec locutus ſum vobis vt nō ſcādalize-
mini abſq; ſynagogis facient vos. XVII. Orat Hieſus
patrē p clarificatione XVIII. Egreſſus Hieſus trāſ tor-
rentē Cedron. XIX. Tunc ergo apphēdit Pylatus Hie-
ſum & flagellauit XX. Vna aut ſabbati. de Maria Mag-
dalena & alijs. XXI. De manifeſtatione Hieſu

Nudius ante diem feſtū lauat ipſe pedes: dans
Exemplū: Iudas exit: amare iubet.
Oſtendit patrem Hieſus. tua vita Philippe:
Credite: diligite: turbida corda fugat.
Palme purgatur. pcepto dilige: ſeruos
Exoſo mundus cum domino retinet:
Quo vadam nullus querit tñ expedit ire:
Poſt modicū triſtes gaudia multa replent:
Reſpitens cœlum pater inquit clarifica me:
Et mihi cōmiſſos ſanctificare ſtude.
Seceſſit cum diſcipulis trans Cedron ad ortum:
Retro caditq; cohors. Malche Petrus gladiat
Tradens plus peccat: dimittere vultq; Pylatus:
Clamant vt tollat. mater adeſt: moritur.
Vt videāt Hieſu tumultū currunt duo: flet Mag:
Pax clauſis datur: & neuima: fides Didimo
Ad mare Tiberij prendunt: prandet: manifeſtat
Se Hieſus: et ter amas Petre: quid ille manet

Figura Iohannis Tercia

Prima Mathei Imago

Vna vigena octonis quoq; litteris Mathei stringitur
euangelium hoc est octo vigintiq; capitibus

Primum Genealogiã christi continet q̃literq; angelus
in somnis Ioseph apparuit. II. Magor; trium oblationē
refert. III. Baptisma Iohānis recenset. IIII. Temptationē
christi a dyabolo in deserto. V. De predicatione christi
in monte alto beatitudines docentis. VI. Qualiter de-
beat dari elemosina deq; volucris coeli que non se-
minant; nent; neq; laborant.

A patribus genitū texit te Christe Matheus:

Clam Ioseph fugeret angelus hunc retinet.

Bimos rex perimit: dant reges munera: Ioseph

Iussus in Aegyptum fertq; refert puerum.

Coelorum regnum: baptismū: viperiosq;

Vox docet: atq; Hiesum patre tonante lauat.

Demone tēptatus Hiesus ad tria per tria vincit;

Hinc docet & sanat: discipulosq; vocat.

Et montem gradiens tociens beat: ut saliat sal

Preceptis iungit plurima consilia.

Formans orandi normam: ieiunia subdit:

Vestis thesauri sit neq; cura tibi.

Enumerat Matheus priscos per sæcula reges
Esse hominem monstrans de genitrice deum

VII Ne quis iudicet. & de porta angusta que ducit ad
vitā: deq; trabe in oculo pprio: VIII. De Puero Cen-
turionis quem curanit Hiesus. qualiterq; tempestatem
maris sedauit. In IX. Vocatur Matheus & paralyticus
restituit sanitati. X. Discipulorū cōuocationē continet
ubi illis potestas ligandi soluendiq; cōmittit. XI. Ioēs
Baptista recōmendať Vbi de suo iugo adiecit tollēdo.
XII. Eiectionem demonis memorat: & qūo discipuli
spicas colligētes a christo excusantur.

Grandia do petite: iudex ne sis: via stricta est:
Arbor pseudo probat. sit petra firma domus.
Hinc leprosum: centuri puerum quoq; sanat:
Et socrum petri: stat mare: grexq; perit.
Istic contractus gradit: tulit atq; Matheum:
Principis & natam post fluidam reparat.
Iussit mira: suis dans nomina discipulis: ut
Mites sint humiles & patienter agant.
Laudat Baptista dei: regnum patitur vini:
Ve tibi Corosaim: confiteorq; pater:
Mulgentem spicas excusat: demone pulso
Belzebub ascribunt: signa long dat eis.

Secunda Mathei Imago

XIII. Mathei caput parabolam continet de semine & se-
minante. XIII. De Iohannis decollatione & quinq; pa-
nibus: XV. De non lotis manibus deq; Chananea mu-
liere cuius filiã Christus sanauit. XVI. De Ione pphete
signis & respõsione Petri. XVII. De transfiguratione
in monte Tabor. XVIII. De puero quẽ statuit Hiesus
in medio: & de condonatione debiti

Naue sedens docuit. zizania semine iacto
Orta: dei regnum fitq; sarena maris
Obscuro moritur gladio: tunc voxq; cibantur
Millia quinq; mare calcat: abitq; Petrus.
Propter non lotas nõ inquinat esca manus: hunc
Post Chananea rogat: mille quaterq; cibat:
Querunt signa mali: caueas pastam pharizei:
Dat clauis petro: tolle crucemq; sequens:
Resplendet domini facies: lunaticus æger
Curatur: staterem piscis ab ore vomit.
Scandala sint abste: maior minor est: ouis errat:
Corripe: dimissa debita serue dabis.

Tercia Mathei Imago

XIX. De matrimonij vnione deq; mandato legis p̄ci-
puo XX De oparijs in vineam conductis & de Zebe-
dei filijs. XXI De asino pueris clamantibus Osanna in ex-
cellis: XXII. De cena magna quam fecit homo quidam
et de censu cesari tribuendo: XXIII. De Moisi cathe-
dra. XXIII. Varia continet signa solis stellarū lunęq;

Tractat coniugiū: docet eunuchos: pueros cit:

Petrus: non diues linquere cuncta valet.

Vno cultores gaudent titulo precij: mors

Panditur: hinc natis mater ad alta petit.

Ascendens asinum gressu templū subit: atq;

Subuertit mensas: natus herus moritur.

Bina rex vice cōuiuas vocat: eñcitur qui

Veste caret: cesar que sua sunt capiat.

Consilium cathedre Moisi ne facta sequamur:

Ve cumulatur eis qui lapidantq; necant.

De mundi fine dat plurima signa Matheus:

Sint vigiles omnes: nam quasi fur veniet.

Quarta Mathei Imago

XXV. Simile docet esse regnū cœlorum virginibus &
exientibus obuīam sponso cū lampadibus suis. XXVI
De Iudeorum consilio & de die festo deq; cœna in qua
sacramentū conficiť. XXVII. Hiesus Pilato traditur.
XXVIII. De glōsa Christi a mortuis resur rectione

Acquat virgineo generi tunc regna: talenta

Quinq; dat: hinc iudex prœmia digna dabit:

Fit cōuentus: pascha suis dat: traditur vnctus:

Captat turba Hiesum: quem Petre ter renegas

Guttore se Iudas stringit: Hiesus ante Pylatum

Stat delusus: & hunc mors rapit & sepelit.

Hunc querunt sanctę sub vespere forte Marię:

Angelus hñs loquitur: hinc abiit dominus.

Quinta Mathei Imago

Prima Marci Imago

Vnā cōtinet vigenā Marci euangeliū quatuor demp-
tis capitibus. Primū Christi baptisma celebrat cum
temptatiōe illius in deserto. II. Qualiter discipuli eius
spicas colligunt vbi infirmo quoqꝫ dicit tolle grabatū
tuū. III. De Demonij eiectione muti. IIII. De seminantis
et seminis parabola & de bona mensura prestanda. V.
De filia archisynagogi a Christo sanata. VI. Iohannis
baptiste decollationem celebrat & qualiter nemo pro-
pheta patrię suę acceptus est.

A Nazaret Hiesus ad lauacrū venit indice Marco:

Hinc Sathan expulsus clamat vbicꝫ Hiesum.

Bis duo contractū portant: cui tolle grabatum

Dixit: ieiunos sponsus habere nequit.

Curat tensa manus arida: languida sanat.

Nil facit ex Sathana: mater adestqꝫ foris.

De terrę fructu triplici: granoqꝫ sinapis

Narrat: nilqꝫ latet: tollit & hoc quod habes.

Exit et hic turba legionis: sanguinis et stat

Fluxus: & hinc surgit nata layre tua.

Filius hic fabri: bis sex. misit sine pera:

Præcursor moritur: millia quinqꝫ cibant.

Intonat horribilis Leo per deserta ferarū
Marcus : dum rectas monstrat inire vias

VII. De nō lotis manibus deqꝫ filia Chanane mulier-
cule quā Christus sanauit. VIII. De panibus septē & cō-
fitetur Christus a Petro. IX. De Christi transfiguratiōe
vbi demoniū ējciit ieiunio & orationibus. X. De vnio-
ne matrimonij & diuite cū camelo. XI. De asina: & quō
pullo vectus intrauit ciuitatē hierosolimā obuiō puero-
rum concentu. XII. De vinitoribus heredem occidenti-
bus; deqꝫ censu cēsari reddendo

Gentilis natam sanat: docet inquinamenta:

Effeta cui dicit: audit & hinc loquitur.

Hinc quoqꝫ mille quater cibatur: ornat lumē cecum:

Petre retro vade ne neget ergo sequens.

Inter fratres hic transformatur se: rediensqꝫ

Curat spumantē: scandala cuncta vetat.

Iussit vt vxorem serues: pueros benedicit:

Centupla retribuet: Barthimeusqꝫ videt.

Legati soluūt asinum: fisco maledicit:

Cedet mons fidei: credite sic petite.

Mortua non surgit: mādatur scriba requirit:

Est dominus Dauidis: approbat gra duo.

Secunda Marci Imago

XIII. De pseudo prophetis de martyrum passionibus: commotione seculi: deque christi secundo aduentu. XIII. Sacramentum in cena conficitur ubi Petri negatio predicatur
XV. Hiesus Pylato traditur: tenebre fiunt super terram ubi Centurio Christum confitetur XVI. De varia Christi post resurrectionem apparitione De eius ascensione et Spiritus sancti missione

Non lapis ad lapidem remanebit: et hic vigilate:

Iudicii signa: bella famemque notat.

Orat: et hic trahitur: capitur: fugiunt: sequiturque

Quem syndo vestit: ducitur ad Caypham.

Preses mane Hiesum tradit: celsum crucifigunt:

Illusus moritur: velaque scissa cadunt.

Querunt mane Hiesum mulieres: Magdala primum

Hunc videt: in mundum mittit ubique suos.

Tercia Marci Imago

Euangeliiū Luce vnā continēbit vigenā quatuor
additis characteribus hoc est viginti quatuor capitibus
I. De angelo qui Zacharie apparuit vbi Ioīs Baptiste
natiuitas indicat. II. Christi habet natiuitem & illius cir
cumcisionem; p̄sentationem quoq; in templū. III. Bap
tisma Hiesu in Iordane memorat. IIII. Retinet ieiunium
Hiesu & tēptationem dyaboli. V. Rete Petri in mare
missum & de grabato infirmi cōtinet. VI. Oēto beatitu
dines Hiesu predicante demonstrat.

Angelus in Luca docet Elizabetq; Marię
Partum: gaudenter cantica dantur ibi
Bethleem virgo parit: descriptio fit: vigiles sunt
Offertur scissus: hinc duodenus adest
Cesare Tyberio: Baptista docet: reprehendit
Post capitur: genus hic textitur omne Hiesu
Demon tēptat eum: docet inde scolas: patriaq;
Pulsus: per mediū: febris: abiq; sathan
Et docet hinc turbam de naui: rethēq; ruptum
Per tectū missum sanat additq; Leui
Franguntur spicę: bis sex vocat: omnia sanat
Descendens montem multa beata docet

Victima si quondā hec fuit & Iouis ille sacerdos
Hancigit Luce pingimns effigiem

c 11

VII. Lucę caput: penitētiā Marię magdalene cōscribit. VIII. Similitudinē seminantis: & de tempestate quam Christus in mari sedauit. IX. Transfigurationē Christi vbi quinq; panibus & duobus piscibus quinq; millia virorum faciat Petri quoq; responsionē Christo factam. X. De duabus sororibus Martha & Maria Magdalena: & incidit quidā inter latrones. XI. Docet nos orare vbi eñcitur demoniū. XII. De seruo fideli et vbi thesaurus tuus ibi & cor tuum.

Grato Centurio seruū: puerum viduę dat
Vox petit an veniat: flet mulierq; rigat
Hec reliquis iuncta seruit: qui seminat exit
Mater stat: cessant: turbo: eruor: legio
Ite suis inquit: turbam cibāt: hīc aliqui stant
Quis dicor: bona crux: splendet ab igne vetat
Iam signans alios binos & septuaginta
Et quis p̄ximus est: est pia Martha frequens
Lex datur orandi: pete: pulsa: diripit arma
Ventre beat mulier: ve pharisee tibi
Multa vetantur: vt est fermentum: cura q; carnis
Diuicię: lumbus: querite regna prius

Secunda Luce Imago

XIII. De arbore sterili quā voluit dominus præcidere
XIII. Cum inuitatus fueris ad nuptias & de Ydropico
quem Christus sanitati restituit. XV. De filio p̄digo
cui pater substātię suę tradidit partem. XVI. De villico
iniquo deq; diuite & mendico. XVII. Scandalor; oc
casionem vitandam docet deq; curatis decem leprosis
XVIII. De ascendētib; in templū duob; ubi Chri
stus passionem discipulis p̄nūnciat

Non saluat nisi p̄niteas: fisco veniam dat
Erigit hinc curuam: sed via stric̄ta manet
Obstat & Hidropisi: tūc conuiuas docet: omnes
Excusant pariter omnia linque sequens
Perdens querit ouem: dragmā quoq; : filius autem
Qui perijt redijt p̄piciante patre
Queris amicos villice: seruit nemo duobus
Regnum vim patitur: Lazarus ante fores
Reijce scandala: corripe fratrem: parce: leprosos
Mundat: & aduentus sic quasi fulgor erit
Sic orans semper: exaltat se phariseus
Diues tristis abit: respice c̄ce diem

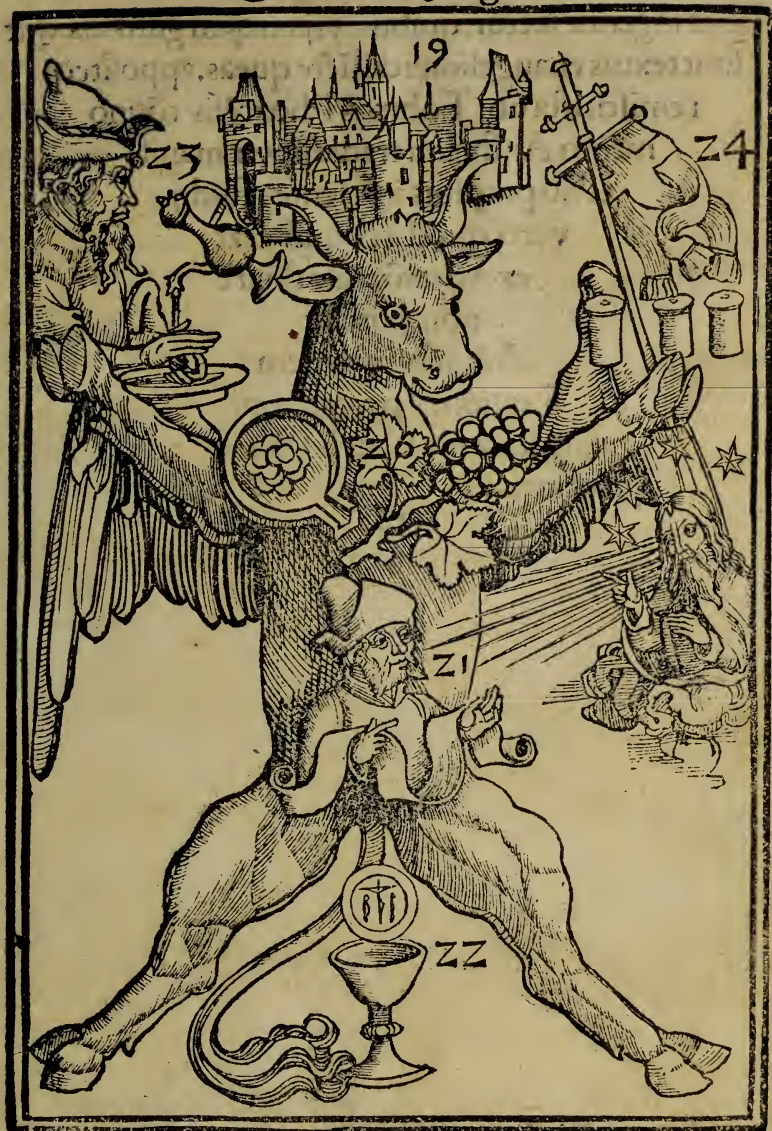
Tercia Luce Imago

XIX. Hiesus fleuit super ciuitatem. XX. De vineę cul-
toribus heredem occidētibz vbi census cęsari redde-
ndus docet. XXI. Attendere monet nos Christus a falsis
pphetis signa solis & lune futura demonstrans. XXII.
Institutionē sacramenti Eukaristię retinet. XXIII. De
iudicio Pylati contra Hiesum. XXIII. Resurrectionis
gloriosę meminit & Christi apparitionis

Tunc dñm recipit Zacheus: & dat famulis mnas
Ascendens pullum flet proicitq; foras
Virtutem querit: ibi tunc mactatur & heres
De censu: nuptu patre Hiesuq; docet.
Approbat gra duo: templū ruet: & mala multa
Signa dat aduentus: orat & hinc vigilans
Bini pascha parant: minor est maior: tua Petre
Statq; fides: orat: sudat & hic capitur
Clamant: cōmouit Galileam: missus Herodi est
Se natosq; fleant: latro fatetur: obit
Discipuli dominū in Emaus noscūt: datur & pax
Clauis: mirantur singula scandit ouans.

Quarta Luce Figura

PERORACIO

Habes ingenue lector: quibus vñs atq; argumētis que
sunt textus euangelior: distīcte queas. appositeq;
remīsci: Ista tibi Thomas Phorcēsis cōgno
mento Anselmū tradidit: vir magis
terio peditus insolente: studiū
vero quod reliquū erat
exercitatōis sue dōare
non potuit:
Adipisceris autem
si rationes preceptionis
diligentia imitaberis vsus fre
quentioris. Vale.

Edotio. M.DVII.

Opusculum presens quod vides lector ex nostra
 eorum officina jam pene orientem penetraverat.
 Cumque in manus viri cujusdam non parvi nominis
 meae obiecti incidisset, refricata (ut aiunt) memoria
 voluit ille adjectum ornatumque in vigilias nos-
 tras appendice quodam coherente commissoque
 citius dictiones in versibus singula sensum in-
 cludent totidem evangeliorum, et quidem per
 totum annum, numero eorundem capita mon-
 strante. cui si punctum praecedens cohaeret
 Marci, si sequens Lucæ, desuper autem Joannis
 evangelium significat. Immemis nuncius
 et obque punctis Matthæi evangelium demonstrat.

Versus

Propositus punctus Marcum dat
 nilque Matthæum
 Lucam postpositus, capit hunc sublimem }
 Joannes }

21 21 11 1 2 2

Castellum signa vinolis vox omnia remansit

2 8 8 13 20 8

Ulcra lepra rotis zizania vinca semen

18 4 15 11 6 3 21

Crux tentas catuli regnum pisces Iadides laus

16 20 10 17/16 17 16 15

Misit pax pastor modicum vado pete proxima

14 3 16 12 15 6

Mansio Nicodemus dives juga dragma misertus

5 5 8 7 16 19

Rothe racha panes a falsis villicus et flens

18 1 19 7 10 17 6 7/18

Phariscus mutus Iherico lepra querite naym

14 22 9 22

Udrops mandatum paracletus ecce paravi

4 18 22 0 6

Regulus et servus nunc reddite filia panis

De Hyeme

De Estate

"There is a strange edition of our god, now exposed about the city. The picture was first published by a rascally gladiator, very notable for his dodging tricks in combating with Beasts, it was published, with this inscription 'OVOBERTVS the God of the Christians. It had the ears of an ass, a hoof on one foot & a book in one hand, - & was clothed in a gown. We could not forbear smiling at the name & at the extravagance of the figure - But they who are used to worship such monstrous compounds ought certainly (upon his first appearance) to fall down before this biformous deity, branching out into the heads of a dog, & a lion, with horns like a buck & a ram, haunches like a goat, shanks like a serpent & wings upon the feet & backs. -"

The artist who contrived the figures in this book probably found a prompter in Tertullian -

on a poussé ceci, chez on Le D
de La Valliere a L 19. 15 m. r.
2 figures coloriées

S. l. 37

finis

memorabiles evangelistarum
figuras. Containing 15 very singular woodcut figures. FINE
COPY, 4to. boards. RARE, 3l. 3s. s. l. (Pfortcheim) 1502

The earliest copy of the Figures in the celebrated Block Book, "Ars Memorandi."

